

Prima instanță: M. Terteia

Instanța de apel: I. Cimpoi, N. Craiu și N. Simciuc

Republica Moldova
Curtea Supremă de Justiție
D E C I Z I E

18 mai 2016

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecătorii:

Valentina Clevadî, Mariana Pitic

Tamara Chișca-Doneva și Oleg Sternioală

examinînd recursul declarat de Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului din Republica Moldova către Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat resurselor biologice-acvatice,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2015, prin care apelul declarat de Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender” a fost respins, fiind menținută hotărîrea Judecătorei Căușeni din 19 februarie 2015.

A C O N S T A T A T:

La 19 septembrie 2014, Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului din Republica Moldova a depus cerere de chemare în judecată împotriva Întreprinderii de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat resurselor biologice-acvatice.

În motivarea pretențiilor a invocat că Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului, în conformitate cu normele legale în vigoare, asigură în obiectivele acvatice piscicole naturale, protecția resurselor biologice acvatice, reglementarea pescuitului, efectuarea măsurilor de ameliorare piscicolă și de reproducere a peștilor și altor organisme acvatice precum și alte obligațiuni stabilite de legislația în vigoare.

Reclamantul menționează că potrivit datelor prezentate de Agenția „Apele Moldovei” în rapoartele anuale, în perioada anilor 2011 – 2013, Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender” a pompat apă din fluviul Nistru în cuantumul de 536.600 m³, prin prizele de captarea a apei.

A mai specificat reclamantul că dacă prin construcția și exploatarea prizelor de apă, a altor instalații hidrotehnice, prin efectuarea unor alte lucrări în obiectivele acvatice piscicole nu poate fi evitată afectarea resurselor biologice acvatice, persoanele fizice și juridice care exploatează aceste obiective sunt obligate să prevadă, în coordonare cu autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului, efectuarea unor măsuri de reparație a pagubelor, calculate și argumentate sub aspect ecologico-piscicol. Calculele și argumentările ecologico – piscicole ale prejudiciului cauzat resurselor biologice acvatice se efectuează de către instituțiile științifice din domeniu.

Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului din Republica Moldova a precizat că potrivit studiilor și cercetărilor ihtiologice și hidrobiologice efectuate de către Institutul de Zoologie al Academiei de Științe a Moldovei s-a constatat că la formarea ihteocenozelor și resurselor piscicole o influență negativă o au factorii antropogeni, inclusiv intensificarea continuă a folosirii resurselor acvatice în multiple scopuri. Exploatarea prizelor de alimentare cu apă înrăutățesc condițiile ecologice de reproducere, dezvoltarea și creșterea faunei piscicole, ca rezultat al absorbției icrelor și alevinilor, puietului de pești, inclusiv al hidrobionților furajeri (hranei pentru pești) odată cu apa. Argumentarea piscicolo-biologică a prejudiciului valoric calculat resurselor piscicole, în rezultatul pompării 1 m³ de apă, în cazul dat din bazinul fluviului Nistru, a fost elaborată de către Institutul de Zoologie al Academiei de Științe a Moldovei în conformitate cu prevederile Instrucțiunii privind evaluarea prejudiciului cauzat resurselor piscicole din bazinele acvatice ale Republicii Moldova

Invocă reclamantul că instrucțiunea enunțată, poartă caracter interdepartamental, vizează drepturile social-economice, politice și alte drepturi ale persoanelor fizice și juridice, garantate prin Constituția și legislația Republicii Moldova și reglementează mecanismul organizațional-juridic de realizare a lor, are putere juridică și poate servi drept temei juridic pentru reglementarea raporturilor respective sau aplicarea de sancțiuni.

Consideră reclamantul că prejudiciul valoric calculat resurselor piscicole, în rezultatul pompării ireversibile a 1 m³ de apă din bazinul fluviului Nistru constituie 0,042 lei. Astfel, Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender” în perioada anilor 2011 – 2013 a pompat 536.600 m³ de apă din fluviul Nistru, suma totală a prejudiciului cauzat resurselor piscicole constituind 22537,20 lei (reieșind din formula 536600 m³ x 0,042 lei/m³).

Solicită Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului din Republica Moldova încasarea din contul Întreprinderii de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, în beneficiul său suma de 22537,20 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Căușeni din 19 februarie 2015, acțiunea înaintată de Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului din Republica Moldova către Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat resurselor biologice-acvatice a fost admisă. S-a dispus încasarea din contul Întreprinderii de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, în beneficiul Serviciului Piscicol al Ministerului Mediului din Republica

Moldova, prejudiciului cauzat resurselor biologice-acvatice pe perioada 2011-2013 în sumă de 22537, 20 lei (f.d. 73, 76-79).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2015, apelul declarat de Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender” a fost respins, fiind menținută hotărîrea Judecătorei Căușeni din 19 februarie 2015 (f.d. 109, 110-114).

La 09 martie 2016, Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender” a contestat cu recurs decizia instanței de apel, solicitînd admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărîri prin care acțiunea să fie respinsă.

În motivarea recursului recurenta a invocat faptul că atît instanța de apel, cît și prima instanță nu au constatat toate circumstanțele importante pentru soluționarea corectă a pricinii, fiind aplicate eronat normele de drept material.

Copia deciziei instanței de apel a fost expediată în adresa părților la 11 ianuarie 2016 (f.d. 115), însă la materialele dosarului nu sunt anexate probe care ar certifica data recepționării de către recurent a copiei deciziei de recurate.

Prin urmare, instanța de recurs constată că recursul a fost declarat în termen.

La 24 martie 2016, în adresa intimatului a fost expediată copia recursului declarat de Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, însă pînă la data stabilită pentru examinarea recursului, în adresa Curții Supreme de Justiție nu a parvenit referința prin care intimatul Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului din Republica Moldova să-și expună poziția față de temeiurile recursului.

Studiind materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, consideră recursul declarat de Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender” întemeiat și care urmează a fi admis.

În favoarea concluziei enunțate se invocă următoarele argumente.

În conformitate cu prevederile art. 445 alin. (1) lit. b) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, pronunțînd o nouă hotărîre.

Actele pricinii certifică faptul că în perioada anilor 2011-2013, Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender” a captat 536600 m³ de apă din fluviul Nistru prin prizele de captarea a apei (f.d. 7, 9, 14).

Potrivit studiilor și cercetărilor ihtiologice și hidrobiologice efectuate de către Institutul de Zoologie al Academiei de Științe a Moldovei s-a constatat că la formarea ihteocenozelor și resurselor piscicole o influență negativă o au factorii antropogeni, inclusiv intensificarea continuă a folosirii resurselor acvatice în multiple scopuri. Exploatarea prizelor de alimentare cu apă înrăutățesc condițiile ecologice de reproducere, dezvoltarea și creșterea faunei piscicole, ca rezultat al absorbției icrelor și alevinilor, puietului de pești, inclusiv al hidrobionților furajeri (hranei pentru pești) odată cu apa.

Instanța de recurs menționează că Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului din Republica Moldova a înaintat pretenții față de Întreprinderea de Stat „Stațiunea

Tehnologică pentru Irigare Bender”, privind încasarea sumei de 22537,20 lei, cu titlu de prejudiciu material cauzat resurselor biologice-acvatice.

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție analizând situația de fapt din prezenta speță, în raport cu probele anexate la dosar, consideră oportun de a reitera prevederile art. 38 alin. (1), lit. Ț) din Legea nr. 149 din 08 iunie 2006, privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, care statuează expres că pentru protecția fondului piscicol se interzice folosirea apelor din obiectivele acvatice piscicole în scopuri industriale, agricole și menajere fără echiparea prizelor de apă cu instalații de protecție a peștelui.

În conformitate cu prevederile art. 39 lit. a) din Legea citată – persoanele fizice și juridice care folosesc apele în alte scopuri decât cel piscicol sînt obligate să echipeze prizele de apă cu instalații care să împiedice pătrunderea peștelui.

În acest sens, potrivit Autorizației de folosință specială a apei IES nr. 2121 din 11 octombrie 2013, eliberată Întreprinderii de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender” de către Inspectoratul Ecologic de Stat, se atestă faptul că destinația apei pompate din fluviul Nistru este irigarea terenurilor agricole pe o suprafață de 7214 ha și desecarea terenurilor agricole pe o suprafață de 5396 ha (f.d. 123, 124).

Tot din Autorizația respectivă se distinge cert faptul că în compartimentul „Condiții Speciale” sunt stabilite condițiile de folosință specială a apei, unde la pct. 3, Serviciul Piscicol, prin avizul nr. 432 din 26 septembrie 2013, a avizat utilizarea apei conform Autorizației pe un termen de trei ani (f.d. 124, verso).

Potrivit art. 41 din Legea nr. 149 din 08 iunie 2006, privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, la proiectarea, amplasarea, construcția și darea în exploatare a obiectivelor, precum și la efectuarea de lucrări în obiectivele acvatice piscicole și în zonele aferente, agenții economici sînt obligați să prevadă în documentația de proiect și în devizul de cheltuieli mijloace bănești pentru reparația pagubelor cauzate resurselor biologice acvatice și să efectueze măsuri de protecție a acestor resurse, de asigurare a condițiilor de reproducere, creștere și migrare a peștelui și altor organisme acvatice. La construcția barajelor trebuie să fie prevăzute acțiuni pentru valorificarea piscicolă a lacurilor de acumulare. Dacă prin construcția și exploatarea prizelor de apă, a altor instalații hidrotehnice, prin efectuarea unor alte lucrări în obiectivele acvatice piscicole (de adîncire, îndreptare a albiei, de amplasare a ducherilor, conductelor de gaze și petrol etc.) nu poate fi evitată afectarea resurselor biologice acvatice, persoanele fizice și juridice care exploatează aceste obiective sînt obligate să prevadă, în coordonare cu autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului, efectuarea unor măsuri de reparație a pagubelor, calculate și argumentate sub aspect ecologico-piscicol. Calculele și argumentările ecologico-piscicole ale prejudiciului cauzat resurselor biologice acvatice se efectuează de către instituțiile științifice din domeniu.

Conform pct. pct. 2.21, 3.21 și 3.23 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea Serviciului Piscicol, aprobat prin ordinul Ministerului Mediului nr. 9 din 22 ianuarie 2010, în atribuțiile de bază ale Serviciului intră constatarea, examinarea și aplicarea sancțiunilor pe cazurile contravenționale care prevăd încălcarea regulilor de

protecție a resurselor piscicole; să încheie procese- verbale și să solicite explicații scrise de la persoanele, privind încălcarea legislației în domeniul protecției mediului, prioritar fiind protecția resurselor piscicole din obiectivele acvatice piscicole naturale; să intenționeze acțiuni împotriva agenților economici și persoanelor fizice, care au cauzat pagube resurselor piscicole.

Instanța de recurs menționează că la dosar lipsesc probe concludente și pertinente, și anume careva acte de constatare sau procese-verbale cu privire la contravenție prin care s-ar demonstra faptul încălcării legislației în domeniul protecției mediului, de către Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, în urma exploatării prizei de captare a apei din fluviul Nistru în perioada anilor 2011-2013.

Colegiul consideră că în cazul în care se invocă cauzarea de prejudicii resurselor biologice acvatice și se solicită încasarea sumei, ar fi necesară efectuarea unor calcule, care să fie argumentată de către instituțiile științifice în domeniu, ceea ce nu se atestă la dosar.

În acest sens, instanța de recurs remarcă faptul că nu pot fi reținute argumentele instanțelor ierarhic inferioare cu privire la stabilirea cuantumului prejudiciului material adus resurselor piscicole prin pomparea de către Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender” a 536.600 m³ de apă din fluviul Nistru în perioada anilor 2011-2013, în mărime de 22537,20 lei.

Contrar prevederilor art. 33 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 149 din 08 iunie 2006, privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, serviciul Piscicol are obligația de a remite persoanelor fizice și juridice prescripții sau indicații obligatorii de înlăturare a încălcărilor depistate în domeniul protecției resurselor biologice acvatice.

În cazul dat instanța de recurs menționează că instanțele ierarhic inferioare neîntemeiat au stabilit vinovăția Întreprinderii de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, considerând că odată ce ea pompează apa din fluviul Nistru, astfel inevitabil se cauzează prejudiciu resurselor biologice acvatice.

Or, în conformitate cu art. 118 alin. (1) CPC, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Colegiul instanței de recurs menționează că din anul 2015, Curtea Supremă de Justiție a stabilit o practică judiciară pe asemenea tip de litigii, prin urmare instanțele ierarhic inferioare nu au ținut cont de practica stabilită de instanța supremă în acest sens.

În conformitate cu art. 94 CPC, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată.

În acest sens, potrivit ordinului de încasare nr. BVNK-0100 din 09 martie 2016 a fost achitată de către Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, suma de 348 lei – cu titlu de taxă de stat (f.d. 117).

Prin urmare, din contul Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului din Republica Moldova, urmează a fi încasat în beneficiul Întreprinderii de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender” suma de 348 lei – cu titlu de cheltuieli de judecată.

Din considerentele sus-menționate și având în vedere faptul că circumstanțele pricinii au fost constatate pe deplin de către prima instanță și instanța de apel, însă

normele de drept material și procedural au fost aplicate eronat, nefiind necesară verificarea suplimentară de dovezi, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, a casa decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărîri, prin care acțiunea urmează să fie respinsă.

În conformitate cu art. 445, alin. (1), lit. b) CPC, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Se admite recursul declarat de Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2015 și hotărîrea Judecătorei Căușeni din 19 februarie 2015, pronunțate în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului din Republica Moldova către Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat resurselor biologice-acvatice, cu pronunțarea unei noi hotărîri după cum urmează:

Cererea de chemare în judecată înaintată de Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului din Republica Moldova către Întreprinderea de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat resurselor biologice-acvatice se respinge ca neîntemeiată.

Se încasează din contul Serviciului Piscicol al Ministerului Mediului din Republica Moldova, în beneficiul Întreprinderii de Stat „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender” suma de 348 lei (trei sute patruzeci și opt) – cu titlu de cheltuieli de judecată.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței

Tatiana Vieru

Judecătorii:

Valentina Clevadî

Mariana Pitic

Tamara Chișca-Doneva

Oleg Sternioală